

Іван Величковський
Фігурні (курйозні) вірші
(із рукописних книг "Зегар з полузегарком" і "Млеко")

ІЗ КНИЖЕЧКИ "ЗЕГАР З ПОЛУЗЕГАРКОМ..."

АВТОР КО ЧИТАТЕЛЮ

І О смерті пАм'ятай, і На суд будь чуткий,
ВЕЛЬМИ Час біжить сКоро, В бігу Своїм прудКИЙ.
МИНУТИ

До Зегарка належать еще і минути,
прето подобно і тих не треба минути.

Минути всіх общії

Минет младенчество.
Минет отрочество.
Минет юношество.
Минет мужество.
Минет старчество.
Минет престарілость.
Минет весна.
Минет літо.
Минет осінь.
Минет зима.
Минуть всі літа.
Минуть всі времена.
А над все минет час покаянія.

Минути злих

Минет слава.
Минет багатство.
Минет честь.
Минет п'янство.
Минет pompa.
Минет гордость.
Минет пиха.
Минет тщеславіє.
Минуть високії думи.
Минуть похлібства.
Минуть пещоти.
Минуть банкети, піятики
Минуть служби.
Минуть дружби.
Минуть жарти.
Минуть сміхи.
Минуть утіхи.
Минуть роскоші.
Минуть скарби.
Минуть ради.
Минуть зради.
Минет хитрость.
Минет ошуканство.
Минет клямство.
Минет зайзрость.
Минет ненависть.
Минет урода.
Минет тілесная красота.
Минет мужность.
Минет сила.
Минет красномовство.
Минет удатность.
Минет справность.
Минуть драпіжства.
Минуть кривоприсяжства.

Минуть і прочая безчисленна суєтна,
Альбовім все суєтіє чоловічеськоє,
Єлико не будет по смерті,
Не пребудет багатство, не снідет слава,
Нашедши бо смерть, вся сія погубить.

Минути добрих

Минуть хороби.
Минуть преслідування.
Минуть мученія.
Минуть біди.
Минуть скорбі.
Минуть сльози.
Минуть обиди.
Минуть рани.
Минуть наруганія.
Минет голод.
Минет прагненнє.
Минет нагота.
Минет убожество.
Минет каліцтво.
Минет сліпота.
Минет німота.
Минет хромота.
Минуть труди, невчаси, невпокої.
Минет всякоє злоє.

Дві страшнії минути

Мовить бовім господь: "Небо і земля мимо ідуть".
ІЗ КНИЖЕЧКИ "МЛЕКО, ОД ОВЦІ ПАСТИРУ НАЛЕЖНОЄ, АБО ТРУДИ
ПОЕТИЦЬКІЇ, ВО ЧЕСТЬ ПРЕБЛАГОСЛОВЕННОЇ ДІВИ МАРІЇ
СОСТАВЛЕННІЇ..."

Р

О

К

У

Аз млекою питала
Христа в літах мала,
Чистаго младенця
А тварем первенця.

Перші літери означають цифри (1691).

ПРЕДМОВА ДО ЧИТЕЛЬНИКА

Уважаючи я, іж многії народове, зважа в науках обфітуючі, много мають не тільки ораторських, але і поетицьких, чудне а містерне, природним їх язиком, од високих разумов составленних трудолюбій, которими і самі ся тішать, і потомков своїх довціпи острять, я, яко істинний син Малоросійської отчизни нашої, болючи на то серцем, іж в Малой нашой Росії до сих час таких ні од кого типом виданих не оглядаю трудов, з горливості моєї ку милой отчизні, призвавши бога і божію матку і [святих], умислив-єм, іле зможность подлого [довці] пу мойого позволяла, нікоторії значнійшіі штуки поетицькіі руським язиком виразити, не з якого язика на руський онії переводячи, але власною працею моєю ново на подобенство інородних составляючи, а нікоторії і ціле руськіі способи винайдуючи, которії і іншим язиком ані ся можуть виразити.

Найдовав-єм теж в штучках іноземних многії оздобнії і містернії штучки, але не на славу божію, тільки на марнії сьогосвітнії жарти виданії, з которих я, тільки способ взявши, ложив-єм труд не ку якому, не дай боже, тщеславію, але щегульне ку славі бога слави і славної владичиці нашої богородиці і прісно діви Марії а на оздобу отчизни нашої і утіху малоросійським сином її, зважа до читання охочим і любомудрим.

Упевняю теж ласкавого [читат] еля, іж если сії вірші мої скоро [про] йдет, не уважаючи, що ся в каждом за штучка замикаєт, мало, або жодного не однесет пожитку. Леч если над кождим віршиком так ся много забавить, аж поки зрозумієт, що ся в нім за штучка замикаєт, вельце ся в них

закохаєт. Гди ж тут жадних простих (которих і простаки складати можуть) не маш віршов, тільки штучки поетицькїї, которїї любо суть короткїї, маленькїї, але великую компонуємим їх задають трудность і довгого, поки ся зложать, потребують часу. Суть з них нікторїї, яко то рак літеральний і вірш чворогранистий, которїї і за місяць ледво ся зложать. Хто [спробу]єт, певне мі то признаєт. А прето, ласка [вийч]ительнику, єсли з них хочеш однести утіху, довго поймуй їх, і єсли би ся которая штучка здала бути до поймовання претрудною, слухная річ, єдного і другого призвавши, спольне ся домишляти. Гди ж всі все можем, а єдин всього знати не может, кроме всемогущаго бога, который як дав мні охочо попрацьовати, так і любові твоїй да подасть охочо читати і поймовати. В недостойних молитвах моїх горячо о тоє всемогущую його помощь благаю.

Любові твоїй всіх благ желатель і бого[молець]
Іоанн В[еличков]ський, недостойний з пресвітеров
ЕХО

єст вірш, в котором, якови нікоє ехо, то єст одзов, до каждого стихав конца дві силяби, з конечних же літер уформованїї, одзиваються

- Что плачеш, Адаме? Земнаго ли края?
- Рая.
- Чому в онь не внійдени? Боїш ли ся брани?
- Рани.
- Не можеш ли внійти внутр його побідно?
- Бідно.
- Или возбранен тобі вход єст херувими?
- Іми.
- Одкуду дієт ті ся сицевая досада?
- З сада.
- Кто ті в саді снідь смертну подаде од древа?
- Єва.
- Кто же Єву в том прельсти? Змій ли вертоградський?
- Адський.

— То сієши сльозами не без вини поле?
— Оле!
— Одселі вся будеши со трудом стяжати?
— Жати.
— Одселі тебе, чаю, смерть возьмет ко гробу?
— Обу.
— То смерті уже єсте во віки предані?
— Ані.
— Одкуду же жизнь паки начнете взимати?
— Мати.
— Мати, чаю, одродить вас, [чи смерть] Христова?
— [О]ва.
— Плодом ли пречистия матері ожисте?
— Істе.
— О би і нас спасл тот плод дівия утроби!
— О би.

РАК ЛІТЕРАЛЬНИЙ

єст вірш, котрого літери, і вспак читаючися, той же текст виражають

Мене ради на радість богом міру данна
Анна во дар бо ім'я мі обрадованна,
Анна дар і мні сін мира данна,
Анна пита мя я мати панна.
Знай всяк, аз в небі єсм чиста нива,
А відай там я мати а діва.
Знай о [нас в] небі, чистая ниво,
[О відай] тамо мати а діво.
Тебі силной все небо отверзеса само,
О мати великая аки лев і тамо.
Аки лев і тамо о мати велика
Аки Лот о мати і тамо толика
Лот — з святих чина, ти — з святійших лика.
Марія в небі і по смерті жива,

А відай тамо то мати а діва...
Аще би і під морем могл люд пребивати
І тамо відом Ісус ім, о діво мати.
Од гроба Климентія мощно то познати...
РАК СЛОВНИЙ

єст вірш, которого не літери, але слова вспак читаються

Високо діва єст вознесенна,
Глибоко яко б'яше смиренна.
РАК ПРЕКОСЛОВНИЙ

єст вірш, которого слова, вспак читаючися, противний текст
виражають

Бця Со мною жизнь не страх смерти,
Мною жити не умерти. Єва
Авель Богу пожру жертву тучну не худую,
Многу не малую, благую не злую. Каїн
Abel Sacrum pingue dabo non macrum sacrificabo Cain

ЧВОРОГРАНИСТИЙ

єст вірш, в котором так вздлуж, яко і вшир
єден же текст виражається

Маріє
Ти
Єдина
Мати
Богу
Сину Ти
паче
всіх

вишшему
возлюбленна
вину Єдина
всіх
надеждо
творцу
ти
предстани Мати
вишньому
творцю
стани
прісно
за ни Богу
возлюбленна
ти
прісно
діво
зіло Сину
вину
предстани
за ни
зіло
сміло

ЗГОЖАЮЧІЙСЯ

єст вірш, в котором обі строки середніх слов згодне заживають

Єст Марія
Арія без
полн гріха та
той душі
в рай
в ад водить
зводить

ПОРЯДНИЙ НЕПОРЯДОК

єст вірш складне помішаного порядку, котрий як ся маєт
винайдовати, нижей указано єст

Отець,
ізра, син,
возлюби, утішитель,
сниска, дшер,
красну, матер,
благу, невісту,
чисту.

Тут такий порядок маєт бути :

Отець дщер ізра красну,
Сын матер возлюби благу,
Утішитель невісту сниска чисту.
ЄДИНОГЛАСНИЙ

єст вірш, в котром каждая силяба єдиною гласною
літерою замикається, іменна сею: О

СлОвО плОтОнОсно
МнОгО плОдОнОсно

Много плода бог слово в рай приносить,
Вся тім биша, вся даєт, чесомо кто просить.
ЄДИНОПАДЕЖНИЙ

єст вірш, на єдину каденцію кончаючийся,
в котром всі стишки в єдно сеє ім'я АННА впадають

Роди, ізбранна
Пречистую, Анна.
В цнотах пространна,
Порока странна,
Сладкая манна,
Чистая панна,
Яко нам данна,
Богу осанна.

За корень сей купині предложенно Анну,
Яко сія ізрасти пречистую панну.
АЗБУЧНИЙ

єст вірш, которий каждое слово од азбучних літер порядком
азбучним зачинает. Не положені теж в нем ъ, ы, ь, Ъ, бо то
літери конечнії, а не початкові. Над то не положені суть і тії:
џ, ѡ, Ѣ, бо то літери грецькіі, а не руськіі

Тут мова пресвятої богородиці:

А з Благ Всіх Глубина
Дівая Єдина
Живот Зачах Званним
Ісуса Избранним,
Которий Людей Мною
На Обід Покою
Райська Собираєт,
Туне ОУщедряєт.

А тут мова наша ко Христу:

Умне Фенікс Христе,
Отче Царю Чисте,
Шествуй Щедротами,

Матерє Мольбами.

АКРОСТИХІС

єст вірш, котрий краєгранесієм, то єст початковими літерами,
ім'я сіє МАРІЯ ізображаєт, а до того і літери, яко то М, А, Р
і прочіі, що значать, прозвиськом виражаєт

Мисліте, мисль імійте, но не мощно знати,
Аз, діва, како могох господа зачати.
Рци токмо со вірою, всяк христіянине,
Іже вся свідий, боже, ти віси єдине,
Аз, чиста єдина, діва ношу сина.

Таковий вірш не может зложитися римським язиком, бо у них літери
не виражають слов.

АКРОСТИХІС ВТОРИЙ

так же краєгранесієм тоє ж пречесное ім'я МАРІЯ виражающий,
тільки першіі мови в літерах числом замикающий, яко то: М
значить "четиридесять", А — "єден", Р — "сто", і проч.

М. деньми землю одождивий
А. тойжде, Маріє, бог син твой правдивий.
Р. імат овець, причти к ним і мя, єдину,
І. дів со мудрими представ 'свому сину.
Я. любо і не в числі, бо без числа грішний,
Обаче числа святих да не буду внішний.

АКРОСТИХІС ТРЕТІЙ

в котором не предніми літерами виражається тоє ім'я МАРІЯ,
як у вищих, але встяж в обох строках. Розділяється те ж ім'я
на сияби, а по каждой сиябі починається мова подобною
сиябою прешедшей сиябі, якости каждая сияба, що значить,
толкується

МА — мати блага, РІ — риза драга, Я — яже нас криєт,
МА — малодушних, РІ — ризонужних, Я — як руно, грієт.
МНОГОПРЕМІНІТЕЛЬНИЙ

єст вірш, которий кілька десятих разій перемінитися может,
яко нижей обачиш. У римлян називається тот вірш протеус

Яко ниву рясно плоди украшають,
Тако діву красно роди ублажають.
Ниву рясно плоди украшають яко,
Діву красно роди ублажають тако.
Рясно плоди украшають яко ниву,
Красно роди ублажають тако діву.
Плоди украшають яко ниву рясно,
Роди ублажають тако діву красно.
Украшають яко ниву рясно плоди,
Ублажають тако діву красно роди.
Яко плоди рясно ниву украшають,
Тако роди красно діву ублажають.
Ниву украшають рясно плоди яко,
Діву ублажають красно роди тако.
Рясно яко плоди украшають ниву,
Красно тако роди ублажають діву.
Плоди яко ниву украшають рясно,
Роди тако діву ублажають красно.
СЛОВ

В сем слові виражаються вірші од двох силіаб
аж до тринадцяти

2. Діво, диво
3. всей землі! Приємлі
4. сію хвалу, любо малу,
5. праці моєя во честь твоєя
6. слави составленну, тобі освященну,

7. юже раб твой принесе не од мудра словесе,
8. но од серця чиста, права, зане твоя права слава.
9. Достойно тя ніктоже может восхвалити, всяк не возможет.
10. Твоя бо слава вишше всіх земних і наднебесних благоприємних
11. жителей уми, первая по бозі прісно блажима в роді вірних мнозі.
12. Ти єси стовп слави, пречистая діво, дивнійшее миру над седьм дивов
диво!
13. Седьм дивов погибоша — твоєя, о мати, стовп кріпості вівіки будет
пребувати
ПРЕСІКАЄМИЙ

єст вірш, которий, єдні імена пресікши,
другії імена посереді їх воміщаєт

МногАя Із не СУщих Созда сеї твоРенІА
ДаДІм ХеРуВимСькую ТОму піСнь хВАленія.
МАю Миру дАТИ Радость І соДІлоВАти слАдость.
ОСТАТНЯЯ ШТУЧКА

Ісуса Христа ВЕЛИЧайМО, яКО Ввесь єст СлАдКИЙ, зНаймо.
І з несОздАННа отця возсіявий чисте,
ВЕЛИЧ аю з матКОю тя, ВсеСладКИЙ Христе.
АВТОР ДО ЧИТЕЛЬНИКА

НАстрОЙ навспак цинобру. Єсли угадаєш,
горшІИ Кто з Сих, ВОвК, ЧИ ЛЕВ,
То мене познаєш.

Копець штучкам поетицьким,
составленным во честь божія матері
без конца.